

Väljaandja:	Kultuuriminister
Akti liik:	määrus
Teksti liik:	algtekst-terviktekst
Redaktsiooni jõustumise kp:	11.07.2011
Redaktsiooni kehtivuse lõpp:	30.04.2019
Avaldamismärge:	RT I, 08.07.2011, 27

# Kinnismälestiste ja muinsuskaitsealal paiknevate ehitiste konserveerimise, restaureerimise ja ehitamise projektide koostamise ning neis eelnevate uuringute tegemise tingimused ja kord

Vastu võetud 04.07.2011 nr 15

Määrus kehtestatakse «[Muinsuskaitseaduse](#)» § 35 lõike 8 alusel.

## 1. peatükk ÜLDSÄTTED

### § 1. Reguleerimisala

- (1) Määrus sätestab kinnismälestiste (edaspidi *mälestis*) ja muinsuskaitsealal paiknevate ehitiste (edaspidi *ehitis*) konserveerimise, restaureerimise ja ehitamise projektide (edaspidi *projekt*) koostamise ja neis eelnevate uuringute tegemise tingimused ja korra.
- (2) Projekti koostamisel lähtutakse „Ehitusseaduse“ § 18 lõike 5 ja § 23 lõike 10 alusel antud määrustest (edaspidi *nõuded ehitusprojektile*), arvestades käeolevast määrusest tulenevaid erisusi.
- (3) Määruses sätestatud korda ei rakendata juhtudel, kui ehitis, mida kavandatakse konserveerida, restaureerida või ehitada, on tehnovõrk või -rajatis.
- (4) Määruses sätestatud menetlusele kohaldatakse „Haldusmenetluse seadust“ „Muinsuskaitseaduses“ sätestatud erisustega.

### § 2. Taotluse esitamine

- (1) Juhul, kui puuduvad kehtivad Muinsuskaitseameti kooskõlastatud muinsuskaitse eritingimused käesoleva määruse § 1 lõikes 1 loetletud tööde tegemiseks, esitab mälestise või ehitise omanik või valdaja (edaspidi *omanik* või *valdaja*) Muinsuskaitseametile kirjaliku taotluse, milles kirjeldatakse kavandatavaid töid.
- (2) Muinsuskaitseamet vaatab taotluse läbi ja annab taotlejale kirjalikult või elektrooniliselt arvamuse kavandatavate tööde võimalikkusest mälestise või muinsuskaitseala kaitse ja säilimise seisukohalt ühe kuu jooksul taotluse esitamisest arvates.
- (3) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud arvamust esitades võib Muinsuskaitseamet vajadusel:
  - 1) määrata eelnevate uuringute ja ekspertiiside tegemise või konserveerimis- või restaureerimiskontseptsiooni esitamise kohustuse;
  - 2) määrata, et eelprojekti või põhiprojekti Muinsuskaitseametiga kooskõlastamise vajadus puudub;
  - 3) anda nõusoleku koostada välisviimistluse põhiprojekt või vähendatud mahuga põhiprojekt.
- (4) Keerukamatel juhtudel pöördub Muinsuskaitseamet seisukoha saamiseks mälestise liigile vastava Muinsuskaitseameti ekspertnõukogu või Muinsuskaitse Nõukogu poole.
- (5) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud taotluse rahuldamine on käesoleva määruse § 4 lõigetes 1 ja 2 nimetatud projektdokumentide Muinsuskaitseametile kooskõlastamiseks esitamise eelduseks.

### § 3. Nõuded projekti koostajale

- (1) Mälestise ning UNESCO maailmapärandi nimekirja kantud objektile asuva ehitise konserveerimise ja restaureerimise projekte võib koostada:

- 1) ettevõtja, mittetulundusühing või sihtasutus, samuti vastutav spetsialist, kellele on antud „Muinsuskaitseaduse“ § 36 lõikes 1 sätestatud sellekohane tegevusluba;
- 2) füüsiline isik, kellele on antud kutse, mis tõendab nimetatud projektide koostamiseks vajalikku kompetentsust;
- 3) riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutus ning avalik-õiguslik juriidiline isik, kes koostab nimetatud projekte seaduse või põhimääruse alusel.

(2) Käesoleva paragrahvis nimetatud projektide koostamise tegevusluba omavate isikute loetelu avaldatakse Muinsuskaitseameti veebilehel.

#### **§ 4. Projektdokumendid ja nende kooskõlastamine Muinsuskaitseametiga**

(1) Muinsuskaitseametiga tuleb kooskõlastada alljärgnevad projektdokumendid, välja arvatud juhul kui on määratud, et Muinsuskaitseametiga kooskõlastamise vajadus puudub:

- 1) uuringu tegevuskava;
- 2) muinsuskaitse eritingimused;
- 3) konserveerimis- või restaureerimiskontseptsioon;
- 4) eelprojekt;
- 5) põhiprojekt.

(2) Tööprojekti osad tuleb Muinsuskaitseametiga kooskõlastada juhul, kui nende kooskõlastamise vajadus on määratud.

(3) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 loetletud projektdokumendid esitatakse Muinsuskaitseametile kooskõlastamiseks digitaalsel kujul kompaktplaadil (CD või DVD), samuti A4 formaadis paberil köidetuna või pdf (*Portable Document Format*) vormingus digitaallikirjastatult.

(4) Muinsuskaitseamet vaatab käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud projektdokumendid läbi, otsustab kooskõlastamise või kooskõlastamata jätmise ning teavitab esitajat sellekohasest otsusest ühe kuu jooksul nende esitamise päevast arvates. Esitatud projektdokumentide suure mahu korral võib Muinsuskaitseamet nende läbivaatamise tähtaega pikendada kuni ühe kuu võrra, teatades sellest kooskõlastamiseks esitajale kirjalikult.

(5) Muinsuskaitseamet võib korraldada projekti või selle osa ekspertiisi või esitada projektdokumendi Muinsuskaitseameti ekspertnõukogule või Muinsuskaitse Nõukogule seisukoha saamiseks.

(6) Eelprojekti kooskõlastamisel võib Muinsuskaitseamet vajadusel:

- 1) määrata, et põhiprojekti Muinsuskaitseametiga kooskõlastamise vajadus puudub;
- 2) määrata tööprojekti osade Muinsuskaitseametiga kooskõlastamise vajaduse;
- 3) sätestada täiendavate uuringute ja ekspertiiside tegemise kohustuse.

(7) Põhiprojekti kooskõlastamisel võib Muinsuskaitseamet nõuda:

- 1) tööprojekti muinsuskaitseeriosade (hooneosade detailjooniste, profiiljooniste jms) või muude ehitiseosade tööprojekti osade täiendavat kooskõlastamist;
- 2) projekti täiendamist tehnosüsteemide paigaldamist käsitlevate või muude muinsuskaitseeriosade oluliste detailide ning tarindite tööprojekti osadega.

(8) Muinsuskaitseameti kooskõlastus projektdokumendil kehtib viis aastat.

(9) Muinsuskaitseamet võib mälestise või ehitise omaniku või valdaja kirjaliku taotluse alusel pikendada projektdokumendi kooskõlastuse kehtivuse tähtaega ühe korra kuni viie aasta võrra.

(10) Muinsuskaitseamet jätab käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud projektdokumendi kooskõlastamata, kui:

- 1) projekti koostajal puudub selleks nõutav Muinsuskaitseameti tegevusluba;
- 2) projektdokument ei vasta käesolevas määruses sätestatud nõuetele;
- 3) projektdokument ei ole vastavuses Muinsuskaitseameti poolt eelnevalt kooskõlastatud projektdokumendiga või eelnevalt nõutav projektdokumendi kooskõlastus puudub;
- 4) projektdokumendis esitatud lahendus on vastuolus seadusest tulenevate nõuetega;
- 5) projektdokumendis esitatud lahendus ei taga mälestise või ehitise säilimist.

(11) Käesoleva paragrahvi lõikes 10 loetletud puuduste ilmnemisel tagastab Muinsuskaitseamet projektdokumendi nende esitajale puuduste kõrvaldamiseks.

(12) Muinsuskaitseametiga kooskõlastatud projektdokumentidest, välja arvatud muinsuskaitse seisukohalt ebaolulised joonised, antakse üks eksemplar Muinsuskaitseameti arhiivi A4 formaadis paberil ja digitaalsel kujul kompaktplaadil (CD või DVD).

#### **§ 5. Konserveerimis- või restaureerimiskontseptsioon**

(1) Konserveerimis- või restaureerimiskontseptsioon koostatakse ainult suuremahulise mälestise või mälestiste kompleksi (ansambli) jaoks või väga keerulise ja pikaajalise konserveerimis- või restaureerimisprotsessi korral.

(2) Konserveerimis- või restaureerimiskontseptsioon on suuniseks selle kooskõlastamisele järgnevat uuringute ning projekteerimis-, konserveerimis-, restaureerimis- ja ehitustööde tegemisel.

(3) Konserveerimis- või restaureerimiskontseptsioonis kajastatakse üldiselt konserveerimise või restaureerimise kavandatavat ulatust, ja põhimõttelist suunilust, võimalikke funktsioone, vajalikke uuringuid ja kavandatavate tööde järjestust.

## **§ 6. Projekti koostamise lähtedokumendid**

(1) Projekti lähtealuseks olevatele dokumentidele, mis tulenevad nõuetest ehitusprojektile, lisanduvad järgmised kohustuslikud dokumendid:

- 1) Muinsuskaitseameti seisukoht kavandatud tööde võimalikkuse kohta;
- 2) Muinsuskaitseametiga kooskõlastatud muinsuskaitse eritingimused;
- 3) Muinsuskaitseametiga kooskõlastatud uuringu tegevuskava, kui see ei sisaldu eritingimustes;
- 4) mälestise või ehitise kohta tehtud väliuuringute, sealhulgas tehniliste uuringute aruanded;
- 5) Muinsuskaitse Nõukogu või Muinsuskaitseameti ekspertnõukogude otsused, ekspertiisiaktid või muud asjassepuutuvad dokumendid.

(2) Muinsuskaitsealale ehitise püstitamiseks koostatava projekti korral lisanduvad projekti lähtealuseks olevatele dokumentidele, mis tulenevad nõuetest ehitusprojektile, järgmised kohustuslikud dokumendid:

- 1) Muinsuskaitseametiga kooskõlastatud muinsuskaitse eritingimused;
- 2) ehituspiirkonnas tehtud käesoleva määruse § 8 lõike 1 punktides 2 ja 3 nimetatud uuringute aruanded;
- 3) Muinsuskaitse Nõukogu või Muinsuskaitseameti ekspertnõukogude otsused.

(3) Nõuetekohaste lähtedokumentideta võib koostada ainult projekti eskiise, mille järgi ei konserveerita, restaureerita ega ehitata.

(4) Kui väliuuringud tehakse enne projekti koostamist, siis määratletakse uuringu tegevuskava, selle nõutav sisu ja maht eraldi dokumendina vastavalt käesoleva määruse §-le 20. Kui väliuuringud tehakse ehitustööde käigus, siis määratletakse need muinsuskaitse eritingimustega või eraldi dokumendina.

## **§ 7. Kalmistutega seotud erisused**

(1) „Sõjahaudade kaitse seaduse” rakendamisel kohaldatakse käesolevat määrust mälestiseks tunnistatud või muinsuskaitsealal või mälestise või muinsuskaitseala kaitsevööndis asuval kalmistule surnute matmisele ja hauarajatiste rajamisele käesolevas paragrahvis sätestatud erisustega.

(2) Surnu säilmete täpse matmispaiga valik kooskõlastatakse Muinsuskaitseametiga ainult juhul, kui konkreetne matmispaik on tunnistatud mälestiseks.

(3) Hauarajatiste konserveerimise, restaureerimise ja ehitamise projekt kooskõlastatakse Muinsuskaitseametiga juhul, kui konkreetne matmispaik või kalmistu on tunnistatud mälestiseks või kalmistu asub muinsuskaitsealal.

(4) Juhul, kui hauarajatiste konserveerimise, restaureerimise ja ehitamise projekti kooskõlastamine Muinsuskaitseametiga on kohustuslik, esitatakse Muinsuskaitseametile kirjalik taotlus kooskõlastuse andmiseks. Taotluses kirjeldatakse kavandatavaid töid ning esitatakse neid illustreerivad joonised. Vastava kirjelduse ja joonise koostamisele ei kohaldata käesoleva määruse § 1 lõikes 2, §-s 3, § 4 lõiget 1 ja 2 ning §-s 6 sätestatud. Vastavat kirjeldust ja jooniseid käsitletakse projektdokumendina käesoleva määruse § 4 tähenduses.

(5) Muinsuskaitseametil on õigus nõuda taotluse esitajalt projekti, mis vastab nõuetele ehitusprojektile, esitamist, kui kavandatava hauarajatise mõõtmed, konstruktsioon või välimus võib oluliselt mõjutada rajatise kavandatava asukoha miljööd.

(6) Muinsuskaitseametil on õigus kooskõlastuse andmisest keelduda käesoleva määruse § 4 lõike 10 punktides 2–5 toodud alustel. Juhul, kui Muinsuskaitseamet on esitanud nõude käesoleva paragrahvi lõikes 5 nimetatud projekti esitamiseks, on Muinsuskaitseametil õigus kooskõlastuse andmisest keelduda ka käesoleva määruse § 4 lõike 10 punktis 1 toodud alusel.

(7) Juhul, kui hauarajatiste konserveerimise, restaureerimise ja ehitamise projekti kooskõlastamine Muinsuskaitseametiga on kohustuslik ja kooskõlastus on antud, ei ole kooskõlastatud tööde alustamiseks käesoleva määruse §-s 30 sätestatud luba vajalik. Töid ja järelevalvet võib teostada ka muinsuskaitsealist tegevusluba mitteomav isik.

## **2. peatükk**

# UURINGUD JA EKSPERTIISID

## § 8. Uuringud, nõuded uuringu tegevuskava koostajale ja uuringu tegijale

(1) Vastavalt tööde iseloomule ja mahule võib Muinsuskaitseamet nõuda alljärgnevate uuringute tegemist:

- 1) arhiivi- ja bibliograafiauuring;
- 2) väliuuring;
- 3) kompleksuuring.

(2) Uuringud võivad toimuda nii enne projekti koostamist kui ka selle ajal, samuti on võimalik uuringute jätkumine tööde ajal (mullatööde, tarindite avamise, hilisemate lisandite ja kattekihtide eemaldamise käigus). Viimasel juhul peab vastav nõue kajastuma Muinsuskaitseametiga kooskõlastatud põhiprojektis.

(3) Uuringu tegevuskava koostada, samuti allveearheoloogilist uuringut ning mälestise muutmist kaasa toovat uuringut teha võib:

- 1) ettevõtja, mittetulundusühing või sihtasutus, samuti vastutav spetsialist, kellele on antud „Muinsuskaitseaduse“ § 36 lõikes 1 sätestatud sellekohane tegevusluba;
- 2) füüsiline isik, kellele on antud kutse, mis tõendab nimetatud uuringute tegemiseks vajalikku kompetentsust;
- 3) riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutus ning avalik-õiguslik juriidiline isik, kes teeb nimetatud uuringuid seaduse või põhimääruse alusel.

(4) Allveearheoloogilise uuringu ning mälestise muutmist kaasa toova uuringu tegemise tegevusluba omavate isikute loetelu avaldatakse Muinsuskaitseameti veebilehel.

## § 9. Arhiivi- ja bibliograafiauuring

Arhiivi- ja bibliograafiauuringuga selgitatakse kirjalike materjalide (dokumentide, jooniste, fotode) olemasolu ning koostatakse analüüs, mille eesmärk on anda ülevaade mälestise või ehitise kujunemisest ja ehitusetappidest ning saada lähteandmeid väliuuringute tegemiseks. Uuringute alusel hinnatakse ühtlasi mälestise või ehitise arhitektuurilist, arheoloogilist, kunstilist ja kultuuriloolist väärtust.

## § 10. Väliuuring

Väliuuringu alaliigid on:

- 1) mõõdistamine;
- 2) kultuuriväärtusega tarindite ja detailide inventeerimine;
- 3) ehitusajalooline uuring;
- 4) arheoloogiline uuring;
- 5) allveearheoloogiline uuring;
- 6) mälestise või ehitise tehniline uuring;
- 7) laboriuuringud ja analüüsid;
- 8) pargi või kalmistu uuring ja puistu dendrooloogiline inventeerimine.

## § 11. Mõõdistamine

(1) Mõõdistamise eesmärk on projekti koostamiseks ja väliuuringuteks vajaliku alusmaterjali saamine. Vastavalt vajalikule täpsusastmele jagunevad mõõdistustööd alljärgnevalt:

- 1) skemaatiline mõõdistamine tehakse mälestise eelneva ülevaatusse või uurimise käigus, kui järgmistel etappidel on ette nähtud detailne mõõdistamine;
- 2) mälestise või ehitise arhitektuuriline mõõdistamine tehakse mälestise või ehitise kohandamisel tänapäeva vajadustele või mälestise või ehitise teaduslikul uurimisel, samuti juhtudel, mis ei ole otseselt seotud detailuuringutega;
- 3) mälestise või ehitise arhitektuuri-arheoloogiline mõõdistamine tehakse uuringute käigus arheoloogiliste uuringute tulemusena ilmnunud varasemate ehitiseosade ja ehitusetappide sidumiseks olemasoleva ehitisega. Kõik mälestise või ehitise arhitektuuri-arheoloogilised mõõdistused tuleb siduda riigi geodeetilise põhivõrguga.

(2) Mõõdistamise täpsus peab vastama projekti staadiumile ja nõutud uuringute vajadustele. Mõõdistamise tulemused vormistatakse mõõdistusjoonistena (plaanide, vaadete, lõigete, detailjoonistena). Mõõdistusjooniste mõõtkava valitakse vastavalt mälestise või ehitise keerukusastmele, projekti staadiumile ja uuringute vajadusele.

(3) Varasemate mõõdistuste tulemusi võib projekti koostamisel kasutada alles pärast nende täpsuse kontrolli.

## § 12. Kultuuriväärtusega tarindite ja detailide inventeerimine

Kultuuriväärtusega tarindite ja detailide inventeerimise eesmärk on kultuuriväärtusega tarindite ja detailide selgitamine mälestises või ehitises ja nende väärtushinnangu andmine.

## § 13. Ehitusajalooline uuring

(1) Ehitusajalooliste uuringute (sondaažid, avangud, proovid, šurfid) eesmärk on kultuuriväärtusega varjatud tarindite, detailide, viimistluskihtide jne kindlakstegemine ning nende säilivuse ja seisundi selgitamine, samuti

mälestise või ehitise ja tema tarindite ehitamise aja või perioodi selgitamine. Ehitusajaloolised uuringud tehakse mälestise või ehitise viimistluskihtide või tarindite osalise avamise teel.

(2) Sondaažid ja avangud tehakse objekti või selle detailide tarinduse, mõõtmete, ehitusjärgude või algilme, või varjatud varasemate detailide, tarindite ja värvitoonide selgitamiseks.

(3) Proovid (vajadusel laboriuuringud) võetakse materjalide (kivid, mört, krohv, puit, värv) omaduste või päritolu kindlakstegemiseks.

(4) Šurfid kaevatakse pinnasesse võimaliku kultuurikihi määramiseks, samuti võimalike varjatud tarindite kindlakstegemiseks.

(5) Kõigi ehitusajalooliste uuringute kohad määratletakse joonistel mõõtmetega ja esitatakse fotodel.

#### **§ 14. Arheoloogiline uuring**

(1) Arheoloogilise uuringu eesmärk on kultuurikihi tuvastamine, eriaegsete ehitiste ja pinnasekihtide määratlemine ning nende tekkimise kindlakstegemine, kultuuriväärtuslike tarindite säilimise ja seisundi kindlakstegemine, vajadusel kultuurikihi läbiuurimine ning dokumenteerimine. Dokumenteerimisel tuleb leiud siduda tekkepõhiste (loomulikult ladestunud) pinnasekihtidega.

(2) Arheoloogiliste uuringutega võivad kaasneda laboriuuringud ja analüüsid, samuti leidude korrastamine ja konserveerimine.

#### **§ 15. Allveearheoloogiline uuring**

Allveearheoloogilise uuringu eesmärk on veealuste kultuuriväärtusega asjade ja kultuurikihi otsimine ja tuvastamine, lokaliseerimine, dokumenteerimine ja nende seisundi ja säilimise ulatuse väljaselgitamine.

#### **§ 16. Mälestise või ehitistehniline uuring**

Mälestise või ehitise tehnilised uuringud on:

- 1) tarinduse ja ehitusvõtete selgitamine;
- 2) staatika skeemide koostamine ning tarindite tugevusarvutused;
- 3) tarindimaterjalide tehnilise seisundi määratlemine (vajadusel laboriuuringute abil);
- 4) tarindite kandevõime ja avariiohtlikkuse selgitamine;
- 5) tarindite deformatsioonide fikseerimine;
- 6) varjatud tarindielementide tehnilise seisundi selgitamine;
- 7) pinnase omaduste, hüdroteoloogiliste tingimuste ja vajumite selgitamine;
- 8) viimistluse ja dekoratiivdetailide materjalide ning ehitusjärgude selgitamine;
- 9) vajadusel viimistlusmaterjalide laboriuuringud.

#### **§ 17. Laboriuuringud ja analüüsid**

(1) Ehitusajalooliste uuringutega võivad kaasneda ehitusmaterjalide keemilised uuringud ja analüüsid, tarindite dendrokronoloogilised uuringud, värvikihtide stratigraafilised (mikrolihvide) uuringud, maalingukruntide, pigmentide, sideainete ja kattekihtide keemilised ja spektraalanalüüsid või muud analüüsid materjalide (kivid, mört, krohv, puit, värv) omaduste, päritolu või vanuse määratlemiseks.

(2) Arheoloogiliste uuringutega võivad kaasneda radioaktiivse süsiniku ehk C<sub>14</sub> analüüsid, samuti dendrokronoloogilised, suira-, mineraloogilised, geobotaanilised ja muud analüüsid.

#### **§ 18. Pargi või kalmistu uuring ja puistu dendroloogiline inventeerimine**

(1) Pargi või kalmistu uuringu eesmärk on selle planeeringu, maastiku- ja kompositsioonelementide ning kultuuriväärtuslike väikevormide, ehitiste säilimise, ehitusjärgude ja seisundi selgitamine ning nendele väärtushinnangu andmine.

(2) Puistu dendroloogilise inventeerimise eesmärk on olemasoleva puistu (taimestiku) liigilisuse, seisundi ja dekoratiivsete omaduste määramine ja kultuuriväärtuse hindamine.

#### **§ 19. Kompleksuuring**

Kompleksuuringu eesmärk on anda mälestisest või ehitisest igakülgne ülevaade, seetõttu hõlmab kompleksuuring nii arhitektuuri- ja ehitusajaloolisi, arheoloogilisi, kunstilisi kui ka mälestise või ehitise tehnilisi uuringuid. Kompleksuuringu põhjal saab välja selgitada mälestise või ehitise säilitamise ja edaspidise kasutamise võimalused.

## § 20. Uuringu tegevuskava

(1) Mälestise või ehitise uuringu (ehitusajaloolised, tehnilised, arheoloogilised ja allveearheoloogilised uuringud) tegemiseks, mis toob kaasa mälestise või ehitise muutumise, koostatakse uuringu tegevuskava, välja arvatud juhul, kui muinsuskaitseala põhimääruses on ette nähtud, et ehitise uuringut võib teha ilma Muinsuskaitseameti loata.

(2) Uuringu tegevuskavas esitatakse uuringu eesmärk ja tegemise meetodid, loetletakse kavandatavad uuringud, lisatakse uuringu ulatuse põhjendus, joonised uuringu teostamise kohtade ning ulatuse kohta, lammutatud või kahjustunud tarindite taastamise võimalikkus ja tööde ajakava.

(3) Allveearheoloogilise uuringu tegevuskavas antakse hinnang varasemate uuringute või tööde kohta, esitatakse uuringu eesmärk, tegemise meetodid, ajakava, tööühma koosseis ja haridust tõendavad dokumendid, välitöödele järgnevate analüüside ning tegevuste kavad, artefaktide konserveerimise kava ja uuringukoha edasise säilitamise kava.

(4) Uuringu tegevuskava on aluseks mälestise või ehitise uurimise loa taotlemisel.

## § 21. Uuringuluba

(1) Mälestise ja ehitise uuringuks, mis toob kaasa selle muutmise (ehitusajaloolised uuringud, mälestise või ehitise tehnilised uuringud, arheoloogilised uuringud), samuti allveearheoloogiliseks uuringuks sise- ja piiriveekogudes, sise- ja territoriaalmeres ning majandusvööndis on vaja Muinsuskaitseameti luba, välja arvatud juhul, kui muinsuskaitseala põhimääruses ei ole ette nähtud teisiti.

(2) Uuringuloa väljastamise või sellest keeldumise otsustab Muinsuskaitseamet sellekohase taotluse põhjal ühe kuu jooksul taotluse esitamise päevast arvates. Muinsuskaitseamet võib uuringuloa andmisest keelduda järgmistel juhtudel:

- 1) puudub Muinsuskaitseametiga kooskõlastatud uuringu tegevuskava;
- 2) uuringu tegijal puudub Muinsuskaitseameti tegevusluba;
- 3) uuringuga tekitatakse oht mälestise või ehitise säilimisele;
- 4) puudub omanike nõusolek;
- 5) uuringuloa taotleja on jätnud Muinsuskaitseametile esitamata varem teostatud uuringu nõuetekohase aruande.

(3) Uuringuteks, mis mälestist või ehitist ei mõjuta (arhiivi- ja bibliograafiauuringud; väliuuringute alaliikidest mõõdistused ja mälestise või ehitise tehnilised uuringud), ei ole uuringuluba vaja.

## § 22. Uuringuaruanded

(1) Arhiivi- ja bibliograafiauuringu aruandes esitatakse mälestise või ehitise ajalugu (ehituslugu, ehitusjärgud, arheoloogia, omanikud, sündmused) seostatuna taustaga (lähimbruse või piirkonna ajaloo, üldise ajaloo- ja kultuuritaustaga) ning antakse hinnang mälestise või ehitise ja selle säilinud osade väärtusele. Aruandele lisatakse jooniste ja fotode koopiad.

(2) Väliuuringu aruandes esitatakse uuringuala asukoha paiknemine vastavatel joonistel (plaanid, lõiked, fassaadid), samuti kirjeldused, tehniline seisukord, värvifotod ja järeldused. Aruande seletuskirjas esitatakse uuringute mahu võrdlus nende aluseks olnud uuringu tegevuskavaga ja koopiad laboriuuringute tulemustest.

(3) Mõõdistusjoonised vormistatakse köitena ja soovitatavalt digitaalsel kujul kompaktplaadil (CD või DVD), mille seletuskirjas antakse ülevaade mõõdistamisel kasutatud meetoditest ja tehnikast ning esitatakse seda kajastavad värvifotod.

(4) Kultuuriväärtusega tarindite ja detailide inventeerimise aruandes nimetatakse loeteluna ja kirjeldatakse uuringute käigus avastatud ehitusajaloolise väärtusega detailid (nii kohakindlad kui ka irddetailid) ja tarindid ning antakse igatüüpi kohta väärtushinnang ja dateering. Aruandele lisatakse joonised asukoha lokaliseerimiseks ning iga detaili või tarindi värvifotod ja mõõdistusjoonised.

(5) Arheoloogiliste uuringute aruandes esitatakse uuringuala üldiseloostus, eelnevate uuringute tulemuste kokkuvõte, kaevamis- ja muude uuringute käik, uuritud kihtide kirjeldused, dateeringud ja muud teaduslikud järeldused ja uurimistulemused, ettepanekud leidude ja tarindite säilitamise tingimuste kohta. Aruandele lisatakse uuritud ala asendi- ja kaevandiplaanid, leiuplaanid, kihtide ja profiilide joonised, fotod, proovide ja leidude nimekiri viidetega hoidlatele, kus neid säilitatakse. Vajadusel esitatakse aruande koopia kultuuriväärtusega leide säilitavale asutusele.

(6) Allveearheoloogiliste uuringute aruandes esitatakse uuringuala üldiseloostus, eelnevate uuringute tulemuste kokkuvõte, ülevaade tehtud uuringutest, nende erinevatest järkudest ja kasutatud uurimismeetoditest ning -võtetest, uuringute ja analüüside tulemused, soovitus edasiseks tegevuseks uuringualal ning ettepanekud uuringukoha säilitamiseks. Aruandele lisatakse leidude nimekiri ja iga uuringujärku kajastavad joonised ning värvifotod koos nende loeteluga.

(7) Mälestise või ehitise tehnilise uuringu aruandes esitatakse ülevaade tehtud uuringutest ja kasutatud meetodist, uuringute alad ja piirkonnad joonistel ning värvifotod seisundist, koopiad laboriuuringute tulemustest ning kokkuvõtte uuringutulemustest, ettepanekud mälestise või ehitise säilimise tagamiseks, vajadusel arvutuste loetelu ja kirjeldus, tulemused ja järeldused, arvutused säilitatakse uuringu tegija arhiivis.

(8) Laboriuuringute ja analüüside aruandes esitatakse uuringute eesmärk, meetodid, analüüsimiseks võetud proovide või esemete täpne kirjeldus koos asukohaskeemiga (sh kust ja millisest hoone või rajatise osast, ruumist, tarindist, seinast, kihist jne need on võetud), tehtud laborikatsete või analüüside meetodid (koos viitega Eesti või rahvusvahelisele baas- või normdokumendile), katsetulemused proovide kaupa ning andmete võrdlemisel ja süstematiseerimisel saadud järeldused.

(9) Pargi või kalmistu uuringu aruandes nimetatakse ja kirjeldatakse uuringute käigus avastatud ehitusajaloolise väärtusega väikevorme ja -ehitisi või nende osi, antakse igaühe kohta väärtushinnang ja dateering. Aruandele lisatakse iga väikevormi või -ehitise või selle osa fotod ning mõõdistusjoonised, millel on määratud väikevormide ja -ehitiste või nende osade asukohad joonisel või plaanil.

(10) Dendroloogilise inventeerimise aruandes esitatakse taimestiku analüüs ja puistu dekoratiivsete omaduste, seisundi ning dendroloogilise koosseisu hinnang. Aruandele lisatakse joonised, millel määratakse taimestiku asukohad, eristades nende liigid, antakse kompositsiooniline hinnang ja määratakse seisund.

(11) Kompleksuuringu aruandes käsitletakse uuringuliike eraldi peatükkides või osades ja tuuakse eraldi välja koondtulemused ning -järeldused. Aruandele lisatakse koopiad laboriuuringute tulemustest ja saadud järeldustest, kusjuures iga eri uuringu puhul tuleb käsitleda tehtud laboriuuringute eesmärki ja meetodit ning esitada analüüsimiseks võetud proovide või esemete mälestisel või ehitisel paiknemise piisavalt täpne kirjeldus (vajadusel joonised).

(12) Uuringuaruande üks eksemplar antakse Muinsuskaitseametile eestikeelsena ja A4 formaadis paberil köidetuna või pdf (*Portable Document Format*) vormingus digitaallkirjastatult, samuti soovitatavalt digitaalsel kujul kompaktplaadil (CD või DVD).

### § 23. Ekspertiis

(1) Ehitustöödel, mis on seotud mälestise või ehitisega, määratakse nõutavad ekspertiisid muinsuskaitse eritingimustega või eelprojekti kooskõlastamise käigus.

(2) Kui ehitustööde käigus avastatakse kultuuriväärtusega leid, tarind või muu asi, mis nõuab ekspertide seisukohta, või avariiseisundis tarind, mis tingib projektlahenduse muutmist, otsustatakse ekspertiisi vajadus objektil muinsuskaitse järelevalvet teostava erialaspetsialisti, ehitusettevõtja vastutava spetsialisti või esindaja, omaniku või valdaja ja Muinsuskaitseameti esindaja poolt. Vastav otsus protokollitakse ning omanikule või valdajale, ehitustööde vastutavale juhatajale, järelevalvet teostavale erialaspetsialistile ja Muinsuskaitseametile antakse protokoll üks eksemplar. Üks eksemplar protokollist saadetakse kohalikule omavalitsusele.

(3) Ekspertiisi tulemusi kajastavast eksperdihinnangust antakse üks eksemplar omanikule või valdajale, ehitustööde vastutavale juhatajale, järelevalvet teostavale erialaspetsialistile ja Muinsuskaitseametile. Muinsuskaitseametile järelevalvet teostav spetsialist lisab koopia talle antud eksperdihinnangust ehitustööde tegemise muinsuskaitsele aruandele.

## 3. peatükk PROJEKTI STAADIUMID JA SISUNÕUDED

### § 24. Eelprojekt

(1) Eelprojekti sisunõudeid käsitlevad nõuded ehitusprojektile, muinsuskaitse aspekti käsitletakse eraldi eelprojekti muinsuskaitse osas, milles esitatakse järgmised dokumendid, nõuded ja lahendused:

- 1) seletuskiri koos loeteluna esitatud muinsuskaitse eritingimuste väljavõttega;
- 2) asendiplaan;
- 3) arhitektuur, sealhulgas hoone või rajatise, pargi ja kalmistu kujunduse põhiidee, kavandatavate muudatuste või ennistuste kirjeldus, hoone välisilme käsitus, pargi või kalmistu kujunduse käsitus ja eraldi esile tooduna kultuuriväärtusega detailide ja tarindite käsitus;
- 4) sisearhitektuur, sealhulgas kavandatavate muudatuste või restaureerimiste kirjeldus ja eraldi esile tooduna kultuuriväärtusega detailide ja tarindite käsitus;
- 5) tarindid, sealhulgas seisukoht olemasolevate tarindite kontrollimise, säilitamise ja vajadusel asendamise kohta, olemasolevate, restaureeritavate ja lisatavate tarindite kirjeldus, restaureerimise ulatuse määramine, nõuded kasutatavatele materjalidele, piirdetarindite ehitusfüüsikaline käsitus;

6) küte ja ventilatsioon, sealhulgas nõuded sisekliimale ja selle tagamise moodused ning nõuded seadmete ja torustike paigutamiseks hoone või rajatise kehandisse;

7) veevarustus ja kanalisatsioon, sealhulgas erinõuded torustike paigutamiseks tarinditesse;

8) elektri- ja nõrkvoolupaigaldis, sealhulgas erinõuded juhtmete paigutamiseks tarinditesse.

(2) Tehnosüsteemide käsitlused esitatakse põhimõtteliste lahendustena.

(3) Eelprojekti joonistel eristatakse tingmärkidega säilitatavad, lammutatavad ja ehitatavad tarindid, suletavad ja uued avad ning säilitatavad (korrastatavad, restaureeritavad) ja asendatavad (ajaloolise eeskujuga järgi või erinevad) avatäited koos viimaste materjali äramärgimisega. Kultuuriväärtusega detailid ja tarindid tähistatakse eraldi tingmargiga ja näidatakse nende asukoht igal joonisel, mille alasse nad jäävad.

## § 25. Põhiprojekt

(1) Põhiprojekti sisunõudeid käsitlevad nõuded ehitusprojektile, muinsuskaitse seisukohti käsitletakse eraldi põhiprojekti muinsuskaitse osas, milles esitatakse käesolevas paragrahvis nimetatud nõuded ja lahendused.

(2) Põhiprojekti muinsuskaitse osa seletuskirjas esitakse loeteluna väljavõtte projekti aluseks olevatest muinsuskaitse eritingimustest ja ülevaade nende järgimisest, samuti konserveerimis- või restaureerimiskontseptsiooni ja eelprojekti järgimisest ning tuuakse eraldi esile kultuuriväärtusega detailide ja tarindite käsitlus (restaureerimine, konserveerimine, teisaldamine, eksponeerimine, kaitsmine ehitustööde ajal jne) koos loetelu ja paiknemisega. Pargi või kalmistu puhul esitatakse väikevormide, ehitiste ja haljastuse käsitlus koos loetelu, mahtudega ja nõuetega nende säilitamiseks, korrastamiseks, rekonstrueerimiseks ja ehitamiseks.

(3) Põhiprojekti joonistel eristatakse tingmärkidega säilitatavad, lammutatavad ja ehitatavad tarindid, pargi või kalmistu puhul ka väikevormid, ehitised ja haljastus, suletavad ja uued avad ning säilitatavad (korrastatavad, restaureeritavad) ja asendatavad (ajaloolise eeskujuga järgi või erinevad) avatäited, kusjuures viimatinimetatute kohta esitatakse põhiprojekti mahus tööjoonised.

(4) Põhiprojekti muinsuskaitse osas tähistatakse eraldi joonistel säilitatavad, lammutatavad, rekonstrueeritavad ja ehitatavad tarindid, suletavad ja uued avad ja säilitatavad avatäited, nende paiknemine ja tehniline lahendus (ristlõiked, profiilid, liited). Avatäidete kohta esitatakse põhiprojekti mahus tööprojekt. Parkide ja kalmistute puhul esitatakse vastavalt vajadusele tehnovõrkude, väikevormide ning -ehitiste ja valgustuse tööprojekt.

(5) Põhiprojekti muinsuskaitse osas määratletakse ehitustööde mõju mälestisele või ehitisele, märkides eraldi ära lammutatavad ja lisatavad ehitiseosad, sisselõigatavate avade suuruse ja asukoha, nõuded tarindite paigaldamiseks, kasutatavad materjalid ning detailide tehniline lahendus ja välimuse.

(6) Juhul, kui Muinsuskaitseamet on andnud käesoleva määruse § 2 lõike 3 punktis 3 sätestatud nõusoleku, võib vastavalt kavandatavatele töödele koostada:

- 1) väiksema mahuga tööde korral mälestisel või ehitisel vähendatud mahuga põhiprojekti;
- 2) mälestise või ehitise fassaadide restaureerimiseks välisviimistluse põhiprojekti.

## § 26. Välisviimistluse põhiprojekt

(1) Välisviimistluse põhiprojekti esitatakse kõikide fassaadide joonised mõõtkavas, mis võimaldab:

- 1) näidata viidetega välisviimistluskihi, katusekatte, korstnapitside, katuserennide ja vihmaveetorude kahjustuste kohad ja ulatuse ning restaureerimise ulatuse;
- 2) näidata kõikide värvitavate pindade värvitoonid ja -tüübid koos näidisviitega konkreetsele värvikataloogile;
- 3) eristada kõik asendatavad ja restaureeritavad avatäited, viimaste puhul lisatakse joonised;
- 4) näidata valgustuse, tänava- ja majanumbrite ning reklaami ja tehniliste seadmete paigaldamise kohad;
- 5) näidata välistreppide, varikatuste jms restaureerimise põhimõtted.

(2) Välisviimistluse põhiprojekti seletuskirjas käsitletakse:

- 1) ajaloolise fassaadiviimistluse säilitamise võimalusi;
- 2) vana värvi eemaldamise ja pinna ettevalmistamise nõudeid;
- 3) nõudeid krohvi ja värvi koostisele;
- 4) nõudeid krohvisiseste juhtmete süvistamisele või nende muul viisil paigaldamisele;
- 5) nõudeid puhaskivipindade puhastamisele ja konserveerimisele;
- 6) avatäidete, välistreppide, varikatuste, katusekatte, korstnapitside, katuserennide, vihmaveetorude jms restaureerimise põhimõtteid;
- 7) valgustuse, tänava- ja majanumbrite, reklaami ja seadmete paigaldamise põhimõtteid.

(3) Kui muinsuskaitse eritingimusi kogu mälestise või ehitise kohta ei ole koostatud, võib need esitada välisviimistluse põhiprojekti seletuskirja koosseisus eraldi peatükina.

17.04.2019 13:54

Veaparandus - Parandatud ilmne ebatäpsus sõnas „koosseisus“ Riigi Teataja seaduse § 10 lõike 3 alusel.

## § 27. Sisekujunduse põhiprojekt või tööprojekt

(1) Sisekujunduse põhiprojekt või tööprojekt koostatakse, kui mälestise või ehitise interjööride kultuuriväärtustega tarindite või detailide osas kavandatakse sisekujunduse muudatusi.

(2) Sisekujunduse põhiprojektis või tööprojektis esitatakse ruumide pindade joonised, mis võimaldavad anda ülevaade pindade viimistlusmaterjalidest ja värvilahendusest, neile kinnitatavatest esemetest ja inventarist (valgustid, kardinapuud, kardinad, vaibad jne), neil leiduvast dekoorist ja nendega külgnevatest tarinditest (kaminad, ahjud, sisseehitatud kapid jne), neis olevatest avatäidetest ja mööbli ning inventari paigutusest ruumides, mis on seotud kultuuriväärtusega tarindite ja detailidega. Kultuuriväärtusega tarindid ja detailid peavad olema joonistel vastava tähistusega eristatud.

(3) Sisekujunduse põhiprojekti või tööprojekti seletuskirjas käsitletakse projektis esitatud lahenduse kontseptsiooni ja vastavust muinsuskaitse eritingimustele, kasutatavaid värve ja materjale koos kasutamise tehnoloogiaga ning kultuuriväärtusega tarindite kaitsmist tööde tegemise ajal ja nende edasiseks säilitamiseks vajalikke meetmeid (puhastamine ja konserveerimine, restaureerimine jne).

(4) Kui muinsuskaitse eritingimusi kogu mälestise või ehitise kohta ei ole koostatud, võib need esitada sisekujunduse põhiprojekti või tööprojekti seletuskirja koosseisus eraldi peatükina.

17.04.2019 13:54

Veaparandus - Parandatud ilmne ebatäpsus sõnas „koosseisus“ Riigi Teataja seaduse § 10 lõike 3 alusel.

## § 28. Vähendatud mahuga põhiprojekt

(1) Vähendatud mahuga põhiprojekt koostatakse mälestise või ehitise osa restaureerimiseks, konserveerimiseks või ehitamiseks.

(2) Vähendatud mahuga põhiprojektis esitatakse joonised, mis võimaldavad määratleda kavandatavate tööde toimumise asukoha ja ulatuse koos selleks vajalike sõlm- ja detailjoonistega.

(3) Vähendatud mahuga põhiprojekti seletuskirjas käsitletakse projektis esitatud lahenduse kontseptsiooni ja vastavust muinsuskaitse eritingimustele, kasutatavaid materjale koos kasutamise tehnoloogiaga.

(4) Kui muinsuskaitse eritingimusi kogu mälestise või ehitise kohta ei ole koostatud, võib need esitada vähendatud mahuga põhiprojekti seletuskirja koosseisus eraldi peatükina.

17.04.2019 13:54

Veaparandus - Parandatud ilmne ebatäpsus sõnas „koosseisus“ Riigi Teataja seaduse § 10 lõike 3 alusel.

(5) Eritingimusi ei koostata juhul, kui kavandatavad tööd piirduvad ehitisesisese ehitamisega ja Muinsuskaitseamet on andnud nõusoleku põhiprojekti koostamiseks muinsuskaitse eritingimusteta.

## § 29. Tööprojekt

(1) Tööprojekti sisunõudeid käsitlevad nõuded ehitusprojektile. Tööprojekti staadiumis esitatakse konserveerimis-, restaureerimis- ja ehitustööde tegemiseks vajalikud detailjoonised ja selgitused. Vajadusel antakse tehnoloogilised erinõuded ja juhised tööde tegemiseks. Tööprojektis peavad sisalduma ka selgitused kultuuriväärtuslike tarindite kaitsmiseks tööde tegemise ajal.

(2) Arhitektuuri või sisearhitektuuri osas esitatakse:

- 1) nõuded pindade viimistlusele (materjal, struktuur, faktuur);
- 2) ehitustoodete ja -detailide materjalid ja profiilid, vajadusel sõlmede joonised (lähteandmetena tootejooniste tegemiseks).

(3) Tarindite osas esitatakse:

- 1) juhised olemasolevate tarindite kontrollimiseks ja säilitamiseks, vajadusel asendamiseks, koos detailjoonistega;
- 2) nõuded kasutatavatele materjalidele (kivid, mört, puit jm), nende kvaliteedile, omadustele ja koostisele;
- 3) kandetarindite detailsed joonised, sealhulgas müüri- ja puiduseotiste, liidete ja külgnemiste kohta;
- 4) isolatsioonide (soojustus, veetõke, niiskustõke) paiknemine ja materjal;
- 5) nõuded tarindite pinnatöötlusele ja viimistlusele.

(4) Maastikuarhitektuuri osas esitatakse valgustuse, väikevormide, piirdeaedade ja muude rajatiste ning taimestiku tööjoonised.

(5) Muinsuskaitseametile kooskõlastamiseks esitatav tööprojekt, kui see ei ole põhiprojekti arhitektuuriosa koostaja koostatud või juhendamisel koostatud, peab võimaluse korral olema eelnevalt tema poolt läbi vaadatud ja viseeritud.

### **§ 30. Tööde alustamise luba**

(1) Muinsuskaitseamet annab mälestisel tööde alustamise loa Muinsuskaitseametiga kooskõlastatud põhiprojekti alusel, kui on tagatud tööde tegemine muinsuskaitse tegevusluba omava ettevõtja poolt ja muinsuskaitse tegevusluba omava erialaspetsialisti muinsuskaitsele järelevalve.

(2) Muinsuskaitseamet annab ehitisel tööde alustamise loa Muinsuskaitseametiga kooskõlastatud põhiprojekti alusel, kui on tagatud muinsuskaitse tegevusluba omava erialaspetsialisti muinsuskaitsele järelevalve.

(3) Juhul, kui töö ehitisel seisneb ehitise püstitamises muinsuskaitsealale, võib Muinsuskaitseamet anda tööde alustamise loa Muinsuskaitseametiga kooskõlastatud eelprojekti alusel.

### **§ 31. Määruse kehtetuks tunnistamine**

Kultuuriministri 30. juuni 2003. a määrus nr 9 „Mälestise ja muinsuskaitsealal paiknevate ehitiste konserveerimise, restaureerimise, remondi ja ehitamise projektide koostamise ja neis eelnevate uuringute tegemise tingimused ja kord ning muinsuskaitse eritingimuste koostamise kord“ (RTL 2003, 83, 1230; 2009, 8, 89) tunnistatakse kehtetuks.

Rein Lang  
Minister

Siim Sukles  
Kantsler